

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

**BEDÖMARUTLÅTANDE FÖR ARKEOLOGI OCH
KULTURARVSSTUDIER VID INSTITUTIONEN FÖR HISTORISKA
STUDIER VID HUMANISTISKA FAKULTETEN**

DATUM FÖR SLUTVERSION (20 augusti 2021)

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt [policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling](#) och med stöd i [vägledning för utbildningsutvärdering](#) utvärdera arkeologi och kulturarvsstudier, kandidatprogram vid Institutionen för historiska studier, Humanistiska fakulteten.

Inför platsbesöket lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen (bilaga 1). Den 28 januari 2021 genomfördes ett digitalt förberedande upptaktsmöte. På mötet presenterades utgångspunkterna för bedömargruppens arbetet. Tidsplan och organisation för arbetet bestämdes. Ett digitalt platsbesöket genomfördes den 6 maj 2021 (program för platsbesök, se bilaga 2). Platsbesöket och dess program planerades och utarbetades i samråd med viceprefekt och utbildningsansvarig vid institutionen. Efter platsbesöket lämnade viceprefekt och utbildningsansvarig vid institutionen, på eget initiativ, kompletterande svar till bedömargruppen via email, skickat den 11 maj 2021. Den 9 juni 2021 skickade bedömargruppen en preliminär rapport till viceprefekt och utbildningsansvarig. Återkoppling till bedömargruppen på denna preliminära rapport gjordes per email den 23 juni 2021. Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via zoom-möten och email gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- Anders Högberg, professor i arkeologi vid Linnéuniversitetet (ordf)
- Kristin Armstrong-Oma, professor i arkeologi vid Universitetet i Stavanger
- Klara Fröberg, student i kulturanthropologi vid Uppsala universitet

En fjärde person var tänkt att ingå i bedömargruppen, men fick förhinder. Försök att inom snäva tidsramar hitta en ersättare gjordes av dekan. Ingen ersättare kunde anlitas. Bedömargruppen har arbetet utifrån dessa förutsättningar.

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Utbildningen inom arkeologi och kulturarvsstudier är professionell, stark och lever upp till de krav som ställs. Bedömargruppen har inte upptäckt några på djupet allvarliga eller omfattande brister. Utbildningen vilar på vetenskaplig grund och hanteras av en överlag kompetent lärarkår som undervisar dedikerade studenter. Det är med andra ord en väl fungerade utbildningsverksamhet som Göteborgs universitet har all anledning att vara stolt över.

Med detta sagt har vi de facto identifierat brister som vi rekommenderar institutionen att lyfta till diskussion för att bedöma vilka åtgärder som krävs för att jobba förbi dessa brister samt implementera arbetet med att åtgärda dem. I vårt bedömningsutlåtande har vi formulerat dessa brister som både rekommendationer och uppmaningar, där rekommendationer är sådant vi listar här i sammanfattningen medan uppmaningar är brister vi sett men som inte tvunget ligger inom vårt mandat att tillhandahålla rekommendationer för lösningar. Vår samlade bedömning av utbildningen i arkeologi respektive kulturarvsstudier framgår nedan i våra skrivningar under respektive rubrik (rubrik Arkeologi respektive Kulturarvsstudier). Vi uppmanar alla berörda att läsa dessa texter och inte fastna i de översiktligt sammanfattande rekommendationer vi presenterar här i rapportens inledning.

Då vår uppgift varit att bedöma styrkor och svagheter i utbildningen, har vi generellt valt att bortse från effekter av pandemiåren. Dock, aspekter som kommit upp i vårt arbete som tydliggjorts av senaste årets pandemi och som vi bedömer som problem som är strukturella, har vi tydliggjort i vårt utlåtande.

- att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

Utifrån de underlag vi haft tillgång till kan det enkelt konstateras att de faktiska studieresultaten inom arkeologi och kulturarvsstudier väl motsvarar lärandemål och examensmål.

- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Vårt samlade intryck är att undervisningen inom arkeologi och kulturarvsstudier på ett genomtänkt, systematiskt och reflektivt sätt ser till att skapa lärandemiljöer och sammanhang som sätter studenternas lärande i centrum.

För arkeologi rekommenderar bedömargruppen att institutionen säkerställer att kunskapen som studenterna ska tillägna sig inte riskerar att fragmenteras genom de många korta kurser (få poäng) som ges. Bedömargruppen rekommenderar också arkeologiämnet att se över möjligheterna att tydligare precisera hur de icke-progressiva kurserna kan integreras i studenternas samlade utbildningsportfölj.

- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Undervisningens innehåll och form inom arkeologi och kulturarvsstudier vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.

För arkeologi rekommenderar bedömargruppen ledningen att lyfta frågan om lärarnas forskningstid till högre nivåer inom universitetet för att tydliggöra problemet med att lite forskningstid långsiktigt riskerar att resultera i att undervisningen brister i sin forskningsanknytning.

För kulturarvsstudier rekommenderar bedömargruppen att se över litteraturlistorna i programmens kurser för att säkerställa att de är uppdaterade i relation till aktuell forskning väsentlig för respektive kurs lärandemål.

För kulturarvsstudier rekommenderar bedömargruppen att institutionen lyfter frågor om programmens tvärvetenskapliga framtoning till fördjupad diskussion. Detta i syfte att tydliggöra på vilket sätt programmet är tvärvetenskapligt och vad det har för konsekvenser för utbildningen.

- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Bedömargruppen ser att institutionen säkerställt att alla delar av detta kriterium är tillgodosedda.

Dock ser vi att den högskolepedagogiska meriteringen för lärare på kulturarvsprogrammet är lägre än vad som kan förväntas. Detta behöver inte vara någon problem, men vi rekommenderar institutionen att se över detta och antingen föreslå åtgärder som ökar den högskolepedagogiska meriteringen, eller tydliggör varför sådan meritering inte behövs i specifika fall.

- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Det är bedömargruppens slutsats att utbildningen inom arkeologi och kulturarvsstudier är komplett, stark och relevant för studenternas och samhällets behov.

För kulturarvsstudier är det tydligt för bedömargruppen att institutionen inte fullt ut har optimerat progression genom programmet. Vår starka rekommendation till institutionen är att lyfta frågan om kontinuitet och känslan av sammanhållning genom programmens alla tre år till förnyad diskussion och dokumentera resultaten av en sådan diskussion. Detta för att tydliggöra relationer mellan program och profilämne och på så sätt klargöra var ansvarsfrågan vad gäller kontinuitet igenom programmet ligger.

- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Vi ser att detta kriterium till stora delar är uppfyllt inom arkeologi och kulturarvsstudier.

Det har framkommit att det finns stor variation mellan lärare eller kurser i hur kursvärdering utförs och följs upp. I flera fall fungerar detta utmärkt föredömligt, i andra fungerar detta inte tillfredställande. Vår rekommendation är att institutionen ser över sina rutiner för kursvärderingar och hur uppföljning och implementering av kursvärderingsresultat görs. Detta för att säkerställa att kursvärderingarna är av den kvalitet som behövs och att uppföljning och implementering av kursvärderingsresultat görs på ett högkvalitativt sätt.

- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Ja, det föreligger en tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö.

Dock är det för oss tydligt att det finns en stor variation i hur den digitala undervisningen fungerat. Vissa lärare har god kapacitet att genomföra digital undervisning på ett tillfredsställande sätt. Andra lärare saknar denna kapacitet. Vår rekommendation är att institutionen ser över sin digitala undervisning för att säkerställa att alla delar av undervisningen fungerar.

- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

I vårt arbete har det med all tydlighet framkommit att Canvas inte fungerat tillfredsställande för kursvärderingar. Detta är en brist och ett allvarligt problem som behöver lyftas på nivåer över institutionen i syfte att skapa lösningar som fungerar för de behov lärarna har och de önskemål som studenterna uttrycker. Vår rekommendation är att ledningen gör detta.

Arkeologi

- att de faktiska studieresultatene motsvarar lärandemål och examensmål

Utvalget har fått noen utvalgte eksamensbesvarelser til vurdering, som sammen med grunnlagsmaterialet danner utgangspunkt for bedømmelsen. Eksamensbesvarelsene er gjennomgående gode, noen holder høy kvalitet og andre er mer gjennomsnittlige. Imidlertid er det ikke oppgitt hvilken karaktersetning de vedlagte oppgavene har, men der er påfallende at alle er gode besvarelser og har fått betyg enten VG eller G. Det ser ikke ut som om noen av oppgavene er U. Det er godt samsvar mellom læremål og examensmål i følge studiehandledning, eksamensoppgaver og de bedømte eksamensbesvarelser som utvalget har fått til vurdering. Siden utvalget eksamensoppgaver er lite og utvalget ikke kjenner bakgrunnen for utvalget som er gjort så kan imidlertid ikke dette spørsmålet fullt ut besvares.

- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Generelt er utdanningen satt sammen på en god, hensiktsmessig og logisk måte. Grunnkursene gir en innføring i forhistorie så vel som prinsippene som kunnskapen om faget bygger på. De avanserte kursene legger opp til emner som gir et godt grunnlag for en faglig videreutvikling som forskere, som er et godt grep for å lære studentene å skrive søknader og etter hvert stå på egne ben.

Studentenes læring blir ivaretatt gjennom god variasjon i undervisningsformer, i tillegg til tradisjonell kateterundervisning er det også praktiske kurs, med museumsbesøk, materialkurs, arkivkurs og feltkurs der studentene blir utfordret til å reflektere over ulike aspekter ved sentrale deler av arkeologisk teori og praksis. Undervisningsformene reflekterer bredden i faget og gir studentene et innblikk i hvilke ulike arbeidsoppgaver som finnes innenfor arkeologifaget.

Den progressive utdanningen er sammensatt av en rekke små kurs av kortere varighet. Kursporteføljen består av mange små kurs, ofte på 15 eller 7,5 HP (høgskolepoeng) eller mindre, noe som kan føre til at studentene mister sammenheng mellom de ulike delene av faget. Under plassbesøket gav studentene uttrykk for ulike oppfatninger og erfaringer med dette, noen synes at dette fungerer bra, andre skulle ønske mer indre sammenheng mellom kursene. Et gjennomgående problem som ble rapportert er at kursene ligger svært tett på hverandre i tid, og at studentene dermed ikke får tilstrekkelig tid til å fordøye innholdet i kursene. Eksempelvis kan frist for innlevering av kursoppgave til et kurs være på en søndag, og påfølgende kurs starter på mandag. Dette kan løses gjennom å enten sette flere kurs sammen til større, med færre kurs kan studentene oppleve mer helhet og dypere læring, eller ved å legge inn mer tid mellom avslutning av et kurs og oppstart av neste. Men i dette tilfellet rapporterer kursansvarlig og emnesansvarlige at sammenheng mellom kursene blir skapt gjennom hyppige planleggingsmøter mellom lærerne, som sørger for at det er kontinuitet og sammenheng mellom kursene. For å opprettholde sammenhengen og sette studentenes læring i sentrum er det viktig at institusjonen holder fast ved den nære kontakten mellom lærerne om denne modellen skal videreføres. Utvalget anbefaler at institusjonen vurderer hvorvidt det vil være hensiktsmessig å sette noen av de små kursene kurs sammen til større, færre kurs for at studentene kan oppleve dypere læring gjennom større tidsrom og mer helhet. Det er alltid en fare ved å fragmentere kunnskap, nemlig at en dypere forståelse for sammenheng kan gå tapt.

Arkeologi tilbyr videre «ikke-progressive emner» til et generelt publikum. Kursene har stor bredde, både hva gjelder tema, geografisk område, metode, teoretisk arkeologi og praksis. Disse virker å være populære, og studenter som utvalget snakket med på platssbesøket som hadde fulgt disse kursene var veldig fornøyde og uttrykte stor begeistring. Likevel opplever utvalget at det er et sprik mellom disse kursene og de progressive kursene. Kurstilbudet kunne med fordel bli sydd tettere sammen slik at det klart fremgår av emnesbeskrivelsene hvilket nivå de ikke-progressive kursene ligger på, slik at de kan inngå i kursporteføljen til studenter som følger den progressive utdanningen på en mer logisk måte. De ikke-progressive kursene har relevans også for arkeologistudenter som ønsker fordypning innenfor kursemnene. Dette kan bidra til større fleksibilitet for studentene, som dermed kan skreddersy sin egen grad utfra sine interesser.

Studenterna lyfter att lärare tenderar att vara inkännande i sitt bemötande i undervisningen och känner in studenternas förkunskaper, och att metoden med att skriva hemtentor är en god metod för studenterna att fördjupa sig i sina kunskaper. De redovisar också att de upplever att själva skrivandet är givande för dem. Vid platsbesöket framkom dock att studenterna efterlyser fler tillfällen för muntlig diskussion, en läraktivitet som enligt dem ger upphov till reflektion och fördjupning av kunskaperna. Det framfördes också att seminarium hade varit givande att i större utsträckning inkludera i kurserna, då studenterna menar att det kunde underlätta för dem att knyta ihop trådarna mellan olika kurser och teman.

Vid platsbesöket lyfte några studenter fram att det under C-kursen givits alltför kort tid till att lära sig så pass mycket teoretisk kunskap som krävdes. Uppsatsprocessen upplevdes också som svår eftersom det enligt studenterna är flera andra saker som också skall göras i samband med uppsatsskrivandet. Bedömgargruppen har inga specifika rekommendationer i relation till detta men uppmanar institutionen att se över C-kursen för att säkerställa att den är organisatoriskt upplagd på sätt som på bästa sätt gynnar studenternas lärande.

- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Undervisningen er vitenskaplig forankret og fremstår som oppdatert og relevant, både på grunn- og avansert nivå. Undervisningen er videre fundert på erfaring, og ved bredde i undervisningsfomer får studentene selv tilgang direkte til hvilket kunnskapsgrunnlag arkeologi bygger på, og videre (gjennom feltkurs) tilgang og erfaring med hvordan det arkeologiske kunnskapsgrunnlaget blir til. Dette er uvurderlig for arkeologifaget og skaper grunnlag for en fundamental forståelse for kildekritikk som er nødvendig for dem som skal ha en karriere innenfor faget, uansett hvilken del av faget.

Arkeologimiljøet ved Göteborgs Universitet har hatt stor suksess med å skaffe forskningsfinansiering, noe som ikke direkte kommer utdannelsen til gode gjennom økt inntjening, men som kan føre til en markant kvalitetsøkning i rekrutteringen til både utdannelsen og fremtidige lærere ved institusjonen, og dessuten både spisse og styrke undervisningens vitenskaplige grunnlag. Denne kompetansen avspeiler seg i dag blant annet i kurset AE2090, som på forbillig vis kombinerer selvstendig tenkning i å orientere seg i arkeologisk teori og metode med praktisk erfaring i hvordan prosjektsøknader utformes.

For å sørge for at undervisningens form hviler på vitenskaplig grunn og prøvd erfaring, og videre fortsette trenden med å utvikle og finansiere store forskningsprosjekt, er det essensielt at lærerne har sammenhengende forskningstid. I de vedlagte dokumentene er det oppgitt at undervisningspersonalets

forskningstid blir tildelt som følger: lektorer med doktorgrad har 10%, docenter 20%, professorer 35%. I minnesanteckninger fra lærermøtene oppgir dessuten noen av lærerne en bekymring om at den administrative arbeidsbyrden vokser, og det blir formulert som et mål å undersøke hvilke administrative oppgaver som ikke skal gjøres. Ved plassbesøket stilte utvalget spørsmål om lærerne får tatt ut forskningstiden i sammenhengene tidsbolker? Eller blir den en salderingspost i å møte stadig sterkere krav om for eksempel økt inntjening? Svaret vi fikk er at ledelsen er oppmerksom på dette og jobber for å skape mulighet for sammenhengende forskningstid ved å samkjøre den enkelte lærers kurs, men opplyste om at dette kan være vanskelig å få til. Imidlertid synes utvalget at 10% forskningstid til lektorer med doktorgrad er utilstrekkelig for å sikre at lektorene kan heve egen forskningskompetanse og kan på sikt føre til at undervisningen ikke lenger hviler på vitenskapelig grunn. Under plassbesøket påpekte ledelsen at dette ikke gjelder mange av lærerne, men dersom GU på et senere tidspunkt opplever et generasjonsskifte og må basere seg på en stor andel lektorer med doktorgrad så kan den forskningsbaserte undervisningen bli erodert bort. 20% forskningstid til docenter er også en lav andel. Utvalget opplever dermed at den lave andelen av tildelt forskningstid til lektorer med doktorgrad og docenter er en risikofaktor for å opprettholde målet om at undervisningens innhold og form hviler på vitenskapelig grunnlag og erfaring. Utvalget vil videre peke på at det å sikre tilstrekkelig forskningstid er en overordnet oppgave som ligger på institusjonsnivå. Bedømmelsesutvalget oppfordrer ledelsen til å undersøke mer langsiktige, holdbare løsninger på dette problemet og utformer et permanent system som gir en høyere andel forskningstid. Utvalget anerkjenner at dette er et strukturelt problem som ikke enkelt kan løses på institusjonsnivå og anbefaler derfor ledelsen om å løfte opp spørsmålet til høyere nivåer på universitetet for å tydeliggjøre.

- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Utvalget oppfatter at antall lærere står i proporsjon til utdannelsen. Lærerne dekker også de viktigste fagfeltene innenfor arkeologi, både hva gjelder nordisk og global arkeologi, praktisk orientert og teoretisk orientert arkeologi. Alle bortsett fra to i den faste staben har pedagogisk kompetanse tilegnet gjennom høyskolepedagogiske kurs, men disse har noe tilsvarende utdanning. Videre har alle bortsett fra en av de øvrige lærerne høyskolepedagogiske kurs. Ingen av lærerne kan oppvise direkte emnesdidaktisk kompetanse, men utfra undervisningens tilordning antar utvalget at lærerne har tilegnet seg denne kompetansen gjennom erfaring. Samlet har lærerstaben en veldig solid pedagogisk kompetanse.

- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Utdannelsen fremstår som relevant for studentene ved at den dekker de viktigste aspektene av arkeologisk praksis, og ikke bare utdanner arkeologer som er trent i å være akademikere. Dette inkluderer feltkurs, materialkurs, kurs i arkiv, og museologi-orienterte kurs der gruppeoppgaver er å designe utstillingsmontre, inkludert konseptutvikling, gjenstandsutvalg og tekst. På avansert nivå er det også kurs i å utforme prosjektbeskrivelser i forvaltningen. Gjennom utdannelsen ønsker GU å utdanne arkeologer som har bred innsikt i de ulike aspekter ved arkeologers arbeidshverdag, og videre vise bredden i arbeidsmarkedet.

Videre er det en stor styrke ved utdanningen at det gjennomgående er fokus på studentenes egen refleksjon over arkeologiens rolle i samfunnet, og hvordan både arkeologi og kulturarven kan brukes og misbrukes, for eksempel politisk og i identitetsskaping.

Under plassbesøket ble det stilt et åpent spørsmål om hva som er arkeologiutdanningens identitet og profil. Den felles forståelsen blant lærerne er at utdanningens styrke ligger i at den er forskningsorientert, har et globalt, internasjonalt tilsnitt og presenterer et teoretisk mangfold. En gjennomgang av emnesbeskrivelser og kurssammensetning bekrefter dette inntrykket. Grunnutdannelsen har sterkt fokus på global arkeologi, mens den avanserte utdannelsen har flere kurs som til sammen gir en solid forskerutdannelse. Utfra kurstilbudet og emnesbeskrivelser framgår det videre at kursene er sammensatt på en slik måte at studentene skal få innblikk i hele bredden av arbeidslivsmuligheter som en arkeolog har, fra å jobbe på museum, i forvaltningen, til å jobbe som forsker. Det var derfor overraskende at studentene etterspurte flere praktiske kurs, og at de samstemmig oppfattet praksis som enten arkeologisk utgraving og dokumentering, eller rapportskriving – altså at arkeologifaget er avgrenset til en snever del av forvaltningen. Studentene gir uttrykk for at utdanningen ikke møter deres forventninger når det kommer til de praktiske momentene koplet til hva de mener er yrkeslivet som arkeolog. De kjenner seg derfor ikke klar for arbeidslivet. Dette kan være et resultat av at deler av undervisningen som innebærer besøk på ulike virksomheter som driver med arkeologi er blitt utsatt eller avlyst som følge av pandemien. Men uansett avslører dette at studentene har en snever forståelse av hvilke arbeidslivsmuligheter arkeologi byr på. Her er det et sprik mellom hvordan kursene understøtter arkeologifagets bredde, og hva studentenes oppfatning av hva arkeologisk praksis er. Møtet med studentene under plassbesøket avslørte at kursene har ikke lyktes med å kommunisere bredden i den arkeologiske virksomheten til studentene. Kursansvarlig, særlig på grunnnivå, har en oppgave å gjøre her, med å skape større forståelse for hva et liv i arkeologiens tjeneste innebærer.

De ikke-progressive kursene dekker et behov hos den arkeologi-interesserte delen av befolkningen og oppfyller et samfunnsoppdrag ved å utdanne et bredere publikum innenfor arkeologiske emner, og også tverrvitesnkaplige innretningen til arkeologifaget (for eksempel gjennom kurset AE1094, Människan och havet).

Sammenfattet er det bedømmelsesgruppens oppfatning at arkeologiutdanningen er et komplett og sterkt fagmiljø som tilbyr en utdannelse som er relevant for studentene og møter samfunnets behov.

- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Bedömargruppen har identifierat att kursutvärderingarna inte fungerar tillfredställande, då det underlag vi fått att tillgå visar att få eller inga studenter svarar på kursutvärderingarna. Samtal vid platsbesöket bekräftar detta, såväl lärare som studenter menar att systemet för kursvärdering inte fungerar. Studenter lyfter att de upplever att utvärderingarna inte tas på allvar från lärarkårens sida. Detta eftersom saker som anmärkts på vid tidigare tillfällen, återkommer som problem i kurserna utan åtgärder från lärarna. Några studenterna menade också att de inte fått respons eller uppföljning från lärare efter utvärderingarna. Studentrepresentanten upplever att det är svårt att få studenterna engagerade i arbete som skapar studentinflytande. En åtgärd som föreslås av studenter är att få göra kursvärderingar under lektionstid, något som några lärare vittnade om vid platsbesöket att de testat.

Vid platsbesökets samtal om problemet med bristande kursvärderingar, framkom att lärargruppen inte är helt överens om problemets art och om vikten av i att lösa det. Det framkom också att vissa lärare

kommit långt i sitt tänk om hur kursvärderingar kan göras och resultatet av dem komma hela miljön till del, medan andra inte funderat alls på detta.

Det är tydligt för bedömargruppen att det finns arbete för institutionen att göra vad gäller att säkra kvaliteten i rutiner för studenternas inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen. Vi uppmanar ämnet att utföra detta arbetet och hitta former för kursvärderingar som leder till att studenterna stärks i sitt lärande.

- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Ja, det föreligger en tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö. Vid platsbesöket vittnade dock studenterna om stor variation vad gäller IT-pedagogiska kunskaper hos undervisande lärare. Att alla lärare gjort sitt bästa att utvecklas utifrån sina respektive förkunskaper under Covid-året är tydligt. Men, för framtiden är det tydligt att ämnets IT-pedagogiska kunskaper behöver ses över för att säkerställa att alla lärare har tillräckliga kunskaper för denna form av undervisning. Detta ser vi som helt nödvändigt för institutionen att säkerställa.

I samtal med studenter och lärare framkom att ämnet har ett komplext pågående diskrimineringsärende. Bedömargruppen menar att universitetet har redskap på plats för att på bästa möjliga sätt se till att alla studenter har tillgång till studie- och lärmiljön. Dock, eftersom situationen uppstått ser vi ett behov av att ledningen lyfter frågan från ämnet och institutionen till mer generell universitetnivå för att, utifrån erfarenheterna av detta ärende, säkerställa att de redskap som finns på plats verkligen är optimala för all utbildning och verkligen fungerar i alla situationer.

- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Oppfølgingen og utviklingen av utdanningen sikres gjennom faste lærermøter, der kursene på systematisk måte blir gjennomgått og oppdatert. Dette bærer kursporteføljen preg av, alle de progressive kursene framstår som både relevante, oppdatert og samstemt i forhold til hverandre.

De ikke-progressive kursene har en dreining mot naturvitenskaplige metoder, som er "en vogue", men disse fremstår som interessante og i forskningsfronten. Selv om det er nyere tema som er inkorporert i kurset "Teori og metode" så kunne noen av disse emnene med fordel blitt utviklet til frittstående kurs, dersom modellen med å tilby mange små kurs skal beholdes.

Något som studenterna lyfte fram som begränsande är att det inte genomgående verkar ske en återkoppling på de uppgifter som studenterna gör, då de upplever att betyg inte motiveras och att de tenderar att inte få någon skriftlig respons på uppgifter utan enbart ett betyg. Detta gör det svårt för studenterna att veta vad de behöver utveckla och på vilken nivå deras kunskaper ligger inom specifika områden.

I såväl självvärderingen som vid platsbesök framkom med all tydlighet att Canvas inte har fungerat tillfredsställande för kursvärderingar. Det är en brist och ett allvarligt problem som behöver lyftas på nivåer över institutionen i syfte att skapa lösningar.

Uppmaning:

Betygssettingen i arkeologiutdanningen blir gjennomgående gjort gjennom å bruke betyg VG, G og U, som ikke er i samsvar med Bologna-prosessen. Dette er problematisk av to årsaker.

For det første spriker det med arkeologiutdanningens oppfatning av sin egen faglige profil – som en utdanning som legger vekt på forskningsbasert undervisning, og også, som utvalget leser utfra den avanserte utdanningen, fokuserer på å utdanne forskere. Med betyg VG eller G vil det være vanskelig for studentene å fortsette studiene sine i andre europeiske land, og særlig kan det bli besværlig å få opptak på et PhD-program i et annet europeisk land. Så lenge karaktersystemet ikke lar seg oversette til en internasjonal karakterskala, vil studentene kunne bli fratatt muligheter til å søke seg videre på internasjonale utdanninger.

For det andre oppgir studentene at de får lite tilbakemeldinger på betygssettingen. Fordelen med karaktersettingen som følger Bologna-prosessen er at karakterene gir en mer presis tilbakemelding på studentenes nivå, uten å bruke mye tid på å gi individuelle begrunnelser for betygssettingen.

Under plassbesøket ble dette spørsmålet tatt opp både med lærerne og ledelsen, siden utvalget fant at spørsmålet er blitt løftet tidligere, i GRU-møtet 23 april 2019, der det står: ”Det finns starka önskemål från utbytesstudenter mfl att få betyg utifrån den 6-gradiga skalan. En diskussion om införandet av denna för internationella kurser pågår även på fakultetsnivå. Mötet ställde sig preliminärt positivt till en övergång men menade samtidigt att synpunkter måste inhämtas från lärare verksamma på de aktuella kurserna, varför frågan får tas upp igen på nästa möte när även AS är närvarande.” Under plassbesøket fremførte lærerne ulike synspunkt på dette, det ble løftet frem at det finnes mange globale systemer for betygssetting, men at det likevel er verdt å vurdere å tilslutte seg Bologna-prosessen, som det mest nærliggende storskala systemet, selv om det finnes problemer også med dette. I epost i etterkant av plassbesøket opplyste utdanningsansvarlig at fakultetets prinsipielle beslutning er det mulig å benytte ”det tvågradig (U,G), tregradig (U, G, VG), fyrgradig (U, 3, 4, 5) och sexgradig (A–F) skala.”

Utvalget anbefaler institusjonen å gjenoppta diskusjonen om betygssetting for å ta en ny vurdering av hvilket betygssystem de synes det er mest hensiktsmessig å bruke. I denne diskusjonen er det viktig å løfte frem og vurdere betygssystemet på alle progressive emner som en viktig del av studentenes internasjonaliseringsmuligheter og dermed fremtidige forskerkarriere.

Kulturarvsstudier

Vid platsbesöket ställdes fråga om vad ledningen vill med kulturarvsprogrammet. Svaren behandlade aspekter som att institutionens flera discipliner är relevanta för programmet och att det i programmet finns gemensamma frågor som inte behandlas inom respektive ämne. Programmet ses som ett sätt för institutionen att lyfta fram aktuell kulturarvsforskning, skapa tydlig arbetsmarknadsanknytning och därmed rekrytera studenter som är intresserade av dessa frågorna till institutionsmiljön. Det betonades också att programmet skapar pedagogiska synergier genom samverkan där lärare och ledning lär över ämnesgränser.

Utifrån dessa svar är det tydligt att programmet tillskrivs viktiga funktioner i miljön och att ledningen är tydlig i att uttrycka detta.

- att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

Vi har tagit del av ett urval av inlämnade examinerande uppgiftssvar som studenter lämnat in. Utifrån dessa är det tydligt att uppgiftssvar mycket väl motsvarar lärandemål och examensmål. Dock har vi inte tagit del av sådana arbete som kan anses vara svaga och som därmed eventuellt inte lever upp till lärandemål och examensmål. Vid platsbesök ställde vi frågor om hur urval av studentarbeten gjorts, men fick inget uttömmande svar. Utifrån detta kan vi alltså endast uttala oss specifikt om de arbeten vi tagit del av, och inte generellt om måluppfyllelse i programmet.

- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Vårt samlade intryck är att undervisningen på ett genomtänkt, systematiskt och reflektivt sätt ser till att skapa lärandemiljöer och sammanhang som sätter studenternas lärande i centrum.

I självvärderingen för programmet lyfts en mångfald av insatser fram för att stödja studenternas lärande. Detta handlar om variation i undervisnings- och examinationsformer, tydliga progressionsmål, tydligghet i instruktioner, studiehandledningar som uppdateras kontinuerligt, generöst antal lärarledda undervisningstimmar och system för värderingar och utvecklingsarbete. Dessa insatser visar styrkor i hur program- och kursansvar hanteras. Det visar också stor medvetenhet om lärandets komplexitet samt kunskap om metoder att möta denna komplexitet.

Studenterna uttrycker generellt stor tillfredsställelse med sin utbildning. De är positiva till hur basåret är utformat och överlag nöjda med sin utbildning. Några av studenter vittnade om att de under basåret upplevde att vissa kurser inte kändes relevanta då de gavs. Exempelen på kurser som lyftes fram var olika för olika studenter. Studenterna vittnade dock om att de vid terminsslut kommit till insikt och då bättre förstod hur kurserna hänger ihop. Att studenterna pratar om utbildningen på detta sätt visar på genomtänkt arbete från programmet för att uppnå progression. Det är ett gott betyg för programmets sammansättning.

Insatser för att stödja svaga studenter så som de beskrivs i självvärderingen är en styrka och tillgång för att öka genomströmning. Samtidigt är det "ett bottenlöst hål" att tillföra insatser till och det är inte helt tydligt var gränser mellan studentansvar, läraransvar och universitetscentralt ansvar dras i detta.

Frågan om sådana gränser väcktes vid platsbesöket. Svaren som kom från lärare, programansvarig och ledning visar sammantaget på en medvetenhet om problematiken. Svaren, samt förtydligande i email daterat 11 maj 2021, visar att universitetscentrala system finns på plats för att hjälpa studenter i sitt lärande. Vår slutsats är att kulturarvsprogrammet ger fint stöd till svaga studenter, att det finns universitetscentrala system för lärare och programansvarig att luta sig mot i detta arbete och att det finns en levande diskussion på institutionen om problematiken. Samtidigt finns det inget i vårt underlag som tydliggjort för oss hur institutionen arbetar för att dra gränser mellan studentansvar, läraransvar och universitetscentralt ansvar i frågan om att stödja svaga studenter. Detta kunde inte heller redovisas tillfredställande vid platsbesöket. Eventuellt skulle en från utbildningsansvarig initierad diskussion om var en sådan gräns går och var olika delar i systemets ansvarsgränser börjar och slutar och hur det länkar in i varandra, underlätta arbetet för lärarlaget och minska den arbetsbörda som redovisas i självvärderingen.

Vid platsbesöket pratade vi om digital omställning i undervisningen. Studenterna vittnade om att vissa kurser och lärare har fungerat mycket bra, andra kurser och lärare har inte alls fungerat. Här lyftes det fram att dessa sistnämnda kurser präglats av dålig framförhållning, ingen samordning mellan undervisande lärare och olika system (ett system per lärare) inom samma digitala ramverk. Detta är en brist som är helt förståelig utifrån Covid-årets förutsättningar. Det är också något institutionen behöver hålla ögonen på så att det inte blir en etablerad praxis.

Vid platsbesöket tydliggjordes att studenterna upplever att de inte får en grundläggande återkoppling om betygssättning på sina insatser och var nivån för godkänt respektive väl godkänt finns. De menar att respons och återkoppling på utförda uppgifter briser och att betygskraven är otydliga. Här uppmanar vi lärarlaget att se över sina rutiner och diskutera igenom hur återkoppling på studenternas insatser kan utvecklas för att på bästa sätt medverka till fördjupat lärande. Trots brister i återkoppling framkom att studenterna anser att tentorna fungerar bra och att de ser tentorna som goda lärtillfällen. En uppgift, en folderuppgift, lyftes fram som svår att hinna med.

- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det finns en stor och kreativ mix av kunskaper och erfarenheter bland lärare som tryggar detta. Det är också något som lyftes fram som positivt av studenterna vid platsbesöket.

Det finns en tydlig forskningsanknytning i undervisningen. Men, medan vissa kurser har uppdaterade forskningsrelevanta litteraturlistor, verkar andra knappt ha uppdaterat sin litteraturlista sedan programmet introducerades för mer än 10 år sedan. Detta lyftes av lärare vid platsbesöket, men lämnades utan andra kommentarer än att kurslitteraturen fortfarande är relevant.

Kulturarvsforskningen har utvecklats pålitligt under de senaste 10 åren och en rekommendation från bedömargruppen är att se över litteraturlistorna i programmets kurser. Detta för att säkerställa att texter som studenterna läser vilar på aktuella forskningsresultat. Med detta menar vi inte att kurslitteraturen tvunget behöver ändras. Men, lärarlaget och programansvarig behöver säkerställa att kurslitteraturen är aktuell vad gäller ny forskning i relation till de lärandemål litteraturen kopplas till.

Lärare inom programmet har på olika sätt erfarenheter av forskning och praktik inom kulturarvsfältet. Det är en styrka. Lärarna verkar dock inte ha forskningskompetens om kulturarvsfrågor som sträcker sig utöver respektive lärares ämnesdisciplin. Detta framgår av självvärderingen där det anges att

kopplingen till universitetets forskning inom kulturarvsfrågor behöver stärkas. Vid platsbesöket väcktes denna fråga. Svaren vi fick bekräftar att lärarna ser kulturarvsforskning som sprungen ur det egna ämnet, inte som ett interdisciplinärt tvärvetenskapligt forskningsfält i sig. Detta är inte konstigt då kulturarvsforskning (Heritage Studies) är ett nytt fält som ännu inte fått fäste fullt ut på svenska universitet. Med detta sagt: att forskningen kommer ur specifika ämnen och inte ur fältet som utbildningen berör är en svaghet i ett program som så tydlig betonar tvärvetenskap. Här rekommenderar vi att institutionen lyfter dessa frågor till fördjupad diskussion i syfte att tydliggöra för alla inblandade (t.ex. lärare, studenter, institution, fakultet) på vilket sätt programmet är tvärvetenskapligt och vad det har för konsekvenser för utbildningen.

- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll. En verklig styrka i programmet är att lärare som undervisar kommer från kunskapspraktiker utanför universitetet. Det ger en tydlig arbetsmarknadsanpassning och stärker studenternas ämneskunskaper. Detta är också något studenterna uttryckte som en styrka i utbildningen. I självvärderingen nämns problem att bemanna kurser på detta sätt, problem som uppges vara relaterade till GU:s personalpolitiska målsättningar. Vi kan inte värdera huruvida dessa problem de facto är orsakade av administrativa direktiv. Vi kan bara uppmana institution och fakultet att lösa problemet genom att ha tydligt fokus på utbildningens behov, och därmed lämna administrationen till att lösa sina egna problem utan att administrativa önskemål inverkar på studenternas lärande på ett oönskat sätt.

I underlaget som redovisar lärarnas högskolepedagogiska meritering framgår att endast 40 % av lärare inom Kulturarvsstudier har genomgått eller håller på att genomgå de tre behörighetsgivande kurser som i normalfallet krävs för att tillträda en anställning som universitetslektor vid GU. Av övriga har 80 % genomgått baskursen (HPE101), 60 % påföljande kurs (HPE102 Områdesspecifik pedagogik). Antalet genomgångna högskolepedagogiska kurser säger inget om enskilda lärares erfarenheter och insatser, men att fler än hälften av lärarna inte har tillräckligt med behörighetsgivande kurser som i normalfallet krävs för att tillträda en anställning som universitetslektor är en svaghet. Vi rekommenderar institutionen att se över detta och föreslå åtgärder som ökar den högskolepedagogiska meriteringen, alternativt tydliggöra varför sådan meritering inte behövs i specifika fall.

- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Programmet har en tydlig koppling till arbetsmarknaden och därmed också till samhällets behov av välutbildad arbetskraft inom det breda kulturarvsfältet. På så sätt är utbildningen också relevant för studenter som söker en utbildning i relation till det arbetsmarknadsområdet. Utbildningen är också relevant för studenter som önskar en akademisk karriär, då den ger behörighet till masternivå. Bedömargruppen ser kombination av teori och praktik i läruppgifter som fint utvecklad, vilket skapar goda förutsättningar för studenterna att göra sig redo för arbetslivet. Det finns även goda praktikmöjligheter i programmet. Vid platsbesöket framkom att studenterna ser det som positivt att personer från yrkeslivet gästar utbildningen och föreläser, vilket konkret anknytning till arbetslivet.

Det finns problem i programmets kontinuitet över alla tre år som relaterar till frågan om huruvida utbildningen är relevant för studenterna. I självvärdering lyfts kontinuitet och känslan av

sammahållning genom programmets alla tre år fram som något som behöver stärkas. Behovet av att tydliggöra förutsättningar för kandidatuppsatsernas kulturarvsanknytning lyfts också. Åtgärder för att komma åt dessa problem har vidtagits, som gemensamma seminarier och genom aktiviteter på den så kallade Kulturarvsdagen. Dessa åtgärder är uppenbarligen inte tillräckliga, då frågan väcks som ett problem i självvärderingen. Vi platsbesöket vittnade studenterna också om att detta är ett reellt problem. Alla ämnen är inte representerade på samma sätt i basåret, några ämnen dominerar utbildningen på bekostnad av andra. Studenterna uttryckte att den ojämna fördelningen mellan ämnena under basåret har lett till att några av dem har tvivlat på om de gjort rätt i sina val av profilämnena. I relation till de programavslutande kandidatuppsatserna lyfte studenterna fram tillfällena då kopplingen mellan kärnämne och kandidatuppsats inom kulturarvsprogrammet inte givits tillräcklig kompetent lärarstöd. De vittnade om att det förekommer att lärare som handleder uppsatsskrivande inte har kompetens inom kulturarvsområdet. Detta är ett problem. I ljuset av hur ledning uttrycker sig om programmets viktiga roll i institutionsmiljön, är detta ett problem som inte bara ska ses som ett som påverkar studenterna och enskilda ämnen, utan ett problem som riskerar negativa effekter inom hela miljön. Vår starka rekommendation är att institutionen arbetar fram lösningar på detta problem.

I självvärderingen uttrycks ansvaret för koninuitet som något som ligger på verksamma inom programmet. Lärare och ledning vittnade om den brist som uttrycks i självvärderingen, men också om tillfällena då man övervunnit denna brist. Dock handlade dessa tillfällena om att koppla kandidatuppsats till kulturarvsfrågor. Inga konkreta insatser för studenter under termin ett och två av kärnämnesstudierna redovisades. Rent hypotetiskt skulle ansvar för att upprätthålla kontinuitet kunna fördelas på såväl programmet som på profilämnena. Då skulle åtgärder som skapar kontinuitet inte enbart komma från programmet, utan studenterna skulle också möta sådana åtgärder under sina terminer av studier inom sina respektive kärnämnen. När denna fråga väcktes vid platsbesöket framkom det tydligt att detta inte är något som specifikt diskuterats. Det framkom också att det finns en starkt ämnesidentitet inom flera ämnen, som profilämnena inom programmet utbildar mot.

Det är för oss tydligt att institutionen inte fullt ut har optimerat progression genom programmet. Vi uppmanar institutionen att lyfta frågan om kontinuitet och känslan av sammahållning genom programmets alla tre år till förnyad diskussion och dokumentera resultaten av en sådan diskussion. Då skulle relationer mellan program och profilämne tydliggöras och ansvarsfrågan vad gäller kontinuitet igenom programmet klargöras. Det skulle också tydliggöra för involverade lärare var deras ansvar ligger. Frågan är viktig för utbildningens relevans i relation till såväl studenternas som samhällets behov.

- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Programmet har system på plats för att skapa studentinflytande. Detta sker genom löpande värderingar, studentrepresentanter inom programråd och institutionens grundutbildningsberedning samt genom vad som beskrivs som ett "informellt studentråd". Det är tydligt att institutionen arbetar för att skapa relevant studentinflytande. Detta är en styrka. Vid platsbesöket lyfte också studenterna fram att sätten som studentfeedback och kursvärderingar omvandlas till förändrad undervisning kommande terminen lyftes fram som positivt. Speciellt uttryckte studenterna stor uppskattning över den ödmjukhet, lyhördhet och professionalism som programansvarig uppvisar.

I självvärderingen lyfts det "informella studentrådet" fram som en styrka och beskrivs ha viktiga uppgifter. Det väcker frågan varför det är "informellt", med de vingsligheter vad gäller säkerställd öppenhet eller ansvarsfrågor som det informella innebär, och inte "formaliserat". Vi uppmanar

institutionen att lyfta frågan om hurvida detta studentråd ska formaliseras eller inte till diskussion och tydliggöra resultaten av en sådan diskussion för studenterna.

Det visar sig under besöksdagen att studenterna i diskussion mellan årskurserna uppdagat att lärare har tagit emot kritik och förbättra kurserna då studenterna i samtal med varandra upptäcker att ändringar har gjorts efter tidigare kritik, vilket studenterna menar vara väldigt positivt. Det lyftas även att lärarna är bra på att låta studenterna bli hörda och lyssnar på det som de har att säga. Studierådet och studentrepresentation påpekas också fungera på ett tillfredsställande sätt.

Studenterna önskar däremot att få återkoppling på utvärderingen, då de menar att de i mångt och mycket saknar återkoppling på utvärderingar och att ingen av dem vet vad som händer med dem vilket gör att de känner sig osäkra inför om kritiken faktiskt lyfts eller blir hörd, även om de tycker det är positivt att de får göra utvärderingarna även om de inte vet vad som händer med dem.

- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Bedömargruppen menar att det föreligger en tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö. Vi vill i tillägg uppmana institutionen att hålla koll på att de digitala lärmiljöerna har en säkerställd hög kvalité igenom alla kurser (frågan har berörts under andra rubriker).

Utöver studie- och lärmiljö har vi också frågat studenterna om arbetsmiljö. Generellt upplever de att en god, tillgänglig och ändamålsenlig arbetsmiljö föreligger. Några studenterna menar dock att det är en miljö där det är lätt att falla mellan stolarna om man som enskild student inte har kraft nog att själv vara drivande i att ta kontakt vid ohälsa. Det saknas även en satsning på att förebygga stress och psykisk ohälsa menar studenterna. Vissa lärare pratar om det, medan andra inte gör det. Studenterna lyfte att det skulle vara bra med rutiner som tydliggör att genomgång om var studenterna kan vända sig vid upplevelse av ohälsa sker på ett konsekvent sätt. Vid platsbesök framkom från ledning och kursansvarig att dessa rutiner finns på plats. Utifrån studenternas diskussion om detta verkar det dock som att information om rutinerna inte når alla studenter på ett sätt så det ger dem den kunskap de behöver vid tillfälle av ohälsa. Vi uppmanar institutionen att se över existerande rutiner för att säkerställa att de fungerar på bästa sätt.

- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

I såväl självvärderingen som vid platsbesök framkom med all tydlighet att Canvas inte har fungerat tillfredsställande för kursvärderingar. Det är en brist och ett allvarligt problem som vi rekommenderar lyfts på nivåer över institutionen i syfte att skapa lösningar som fungerar för de behov lärarna har och de önskemål som studenterna uttrycker. Frågan har i övrigt berörts under övriga rubriker.